

artikelen

OEVERZWALUWEN IN GRONINGEN IN 1992

Jan Glas

Voor het achtste opeenvolgende jaar zijn de Oeverzwaluwen in onze provincie geïnventariseerd, bijna volledig. Er worden ieder jaar wel een of meer bijzondere broedplaatsen vastgesteld, hoewel het percentage maar erg klein is. Soms zijn er nog ergens kleine vestigingen die pas later worden opgemerkt, zoals de zwaluwen bij de Rixona-fabriek. Een overzicht hiervan vindt u in dit verslag. Worden er in de broedtijd ergens foeragerende Oeverzwaluwen waargenomen, dan is het de moeite waard om eens in de directe omgeving te kijken naar aanwezige broedholen. Ook vindt u in dit verslag een overzicht van predatoren en van mogelijke medebewoners van Oeverzwaluwkolonies.

Het broedseizoen van 1992 mag geslaagd worden genoemd. Werden er in 1991 landelijk ± 6.500 broedparen geteld, waarvan 1.010 paar in Groningen, in 1992 zijn de cijfers landelijk ± 9.000 paar, een stijging van 38%, en voor Groningen 1.503 paar, een stijging van 40%.

Voor broedgegevens en eventuele bijzonderheden hou ik me ook voor 1993 weer van harte aanbevolen.

BIJZONDERHEDEN PER KOLONIE

Woortmanslaan. De 63 nesten van seizoen 1992 betekenden een halvering ten opzichte van 1991. Misschien dat de nu deels begroeide en geërodeerde wand daar debet aan is. In overleg zou een gedeelte van de steilwand moeten worden hersteld. Een klusje voor de K.N.N.V. Veendam?

Lauwersmeer. Ieder voorjaar worden door middel van een graafmachine de nestwanden weer in gereedheid gebracht. De laatste wand werd opgeknapt op 13 april, er waren toen 3 Oeverzwaluwen aanwezig. Op 21 april waren er 12 exemplaren bij de wand in het Ballast-

plaatbos en bij de kolonie langs de slootoever vlogen 8 voorjaarsboden rond.

Vanwege een andere bestemming van een gedeelte van het zanddepot was de kolonie in het defensie-terrein aanmerkelijk geslonken. Men deelde mee, dat de rest van het depot voor de zwaluwen bestemd blijft.

In de vijf verschillende kolonies waren respectievelijk 270, 218, 131, 184 en 11 broedpaartjes, totaal 814 paar. Aanmerkelijk meer dan de 509 in 1991.

Borgmeren - Harkstede. Een kolonie met 69 nesten had zich gevestigd in een oever langs de zuigput. In deze kolonie is het broedseizoen succesvol verlopen.

Voor een kleine kolonie van 12 nesten, gevestigd in een zandwand op de laadplaats van de WEB liep het minder goed af: op 24 mei waren de nesten bewoond, maar op 13 juni was de wand ingestort als gevolg van zandtransport.

Botjes-zandgat Oosterbroek. Ook hier bijna een verdubbeling van het aantal broedparen ten opzichte van 1991. De vermoedelijke bunzing die vorig seizoen voor nogal wat overlast voor de zwaluwen zorgde had op 1 juli weer vijf hollen leeggeroofd. Het talud is toen door Willem Hesseling aan de voet afgestoken, en het probleem was opgelost.

Stadskanaal. Op het laatste moment ontdekte Nico de Vries nog een grote kolonie van 152 nesten in een zanddepot. Over eventuele mogelijkheden voor langere termijn zal contact met de provincie worden opgenomen.

Harkstede - roeibaan. Door afgraving was van de mooie wand van 1991 weinig meer over. Het aantal broedparen werd dan ook bijna gehalveerd. In 1991 waren er 137 bezette broedholen; in 1992 waren er nog maar 75.

Ulsda Winschoten. Hier werd door Ben Koks

de kleinste "kolonie" van onze provincie ontdekt. Het betrof één bewoond nest in een zanddepootje ten noorden van de weg Winschoten - Nieuweschans. Voor zover bekend werd één keer eerder een solitair nest gevonden, bij de Midwolderplas in 1979.

Den Andel - Rixona. Op 28 mei waren 12 Oeverzwaluwen bezig met het graven van

nesten in een kleiwand van een van de bezinkbassins. Op 8 juni waren ze verdwenen: vermoedelijk was door de aanhoudende droogte de klei te hard geworden. De laatste jaren werden er regelmatig Riparia riparia's gezien. Misschien wil een dichtbij-wonend Avifaunalid komend broedseizoen de situatie eens in ogenschouw nemen. Voor eventuele info houd ik mij aanbevolen.

LOCATIE	1979	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992
Middelbert	10	4	5	0	0	0	0	0	0
Beersterplas	65	42	25	36	33	25	0	0	0
Veendam, Borgerswold	6	4	0	0	0	0	0	0	0
id. Woortmanslaan	a	25	60	46	60	122	157	127	63
Lauwersmeer	130	141	202	348	525	1138	781	509	614
Hoogkerk, Suikerunie	29	0	0	0	0	0	0	0	0
Harkstede, Borgmeren	128	10	85	40	27	39	32	9	81
Froombosch	36	0	0	0	0	0	0	0	0
Sellingerbeetse	53	2	0	0	0	0	5	14	7
Bellingwolde, Veendiep	0	5	3	0	0	0	0	0	0
Botjes zandgat	?	21	53	65	143	199	211	112	203
Reitdiep	?	0	2	2	?	0	0	0	0
AG Wildervanckkanaal	0	10	15	15	0	69	36	0	0
Opende, Strandheem	30	0	20	20	45	29	29	35	21
Veenhuizerstukken	?	?	0	0	0	0	25	27	0
Hoornse Plas/Diep	7	?	15	0	0	0	0	0	0
Nieuwe Pekela	?	?	28	23	39	27	73	34	0
Midwolda	1	0	19	14	0	6	0	0	0
grens Friesland	0	0	2	4	28	?	32	0	74
Sappemeer, snelweg	0	0	0	5	0	0	0	0	0
Zuidbroek, snelweg	0	0	0	0	0	4	0	0	0
Stadskanaal, Pagedal	?	?	?	43	56	20	23	0	0
Stadskanaal	0	0	0	0	0	58	0	0	182
Ter Apelkanaal	?	6	32	20	0	0	32	0	0
Oude Pekela	0	0	0	0	2	?	0	0	0
Groningen, Paddepoel	0	0	0	0	0	7	0	0	0
Harkstede, roeibaan	0	0	0	0	0	0	4	137	75
Weenderwijk	0	0	0	0	0	0	0	6	0
Winschoten, Ulsda	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Den Andel, Rixona	?	?	?	?	?	?	?	?	12
TOTAAL	500	277	566	683	958	1743	1440	1010	1503
AANTAL LOCATIES (er zijn meerdere kolonies per locatie)	12	11	15	14	10	13	13	10	11

Tabel 1. Oeverzwaluwbroedparen in Groningen in 1979 en 1985-1992

De Oeverzwaluw levert nestgelegenheid aan een aantal andere soorten vogels*

Bergeend	Bijeneter (1x in NL, Haelen '64)	Tapuit	Pimpelmees
Torenvalk	Witte Kwikstaart	Merel	Zwarte Mees
Holenduif	Rouwkwikstaart	Gekraagde Roodstaart	Kauw
Rotsduif	Winterkoning	Zwarte Roodstaart	Ringmus
Steenuil	Roodborst	Bonte Vliegenvanger	Huisimus
Ijsvogel		Koolmees	Spreeuw

Tevens wordt gebruik gemaakt van Oeverwaluw-broedholen door hommels, wespen, wilde bijen, muizen, vlooiën, vogeltekens, bloedvliegen en soms konijnen.

Vastgestelde biotoop-keuzes*

- drainagepijpen in spoorwegtaluds;
- drainagesleuven die geruime tijd open bleven liggen;
- waterafvoeren in stenen muren;
- buizen in betonwanden;
- gaten van een stalen beschoeiingswand;
- mergelwanden;
- tussen planken bekistingen onder bruggetjes;
- tussen basaltkeien;
- kalksteengroeven;
- gaten/spletten tussen oude baksteenmuren;
- steile wanden van veenafgravingen;
- een bouwput voor woningbouw;
- oevers van rivieren, kanalen, beken, sloten en plassen;
- oevers van afgravingen en zuigputten;
- depots bij afgravingen, bouw en wegeaanleg;
- kunstwanden van beton met voorgeprepareerde broedholen.

Verder werden nog genoemd duinen, stuifduinen, zandkoppen, bouwvoren, spoordijken, dijkcoupures, aarden walletjes, kuilbulten, grondwal op een bunker, regelmatig tussen plaggen gebruikt als dakbedekking (Noorwegen) en in walletjes van zeewier.

Predatie op Oeverwaluwen door andere vogels en dieren*

Boomvalk	Kauw	Bunzing
Torenvalk	Zwarte Kraai	Hermelijn
Smelleken	Roek	Wezel
Steenuil	Ekster	Eekhoorn
Kerkuil	Vlaamse Gaai	Bruine Rat
Bosuil	Sperwer	Vos
Ransuil	Havik	Das
Kokmeeuw	Buizerd	Kat

* uit: H.N. Leys, *Literatuuroverzicht Oeverwaluwen*. Februari 1992. Het betreft gegevens uit heel Europa.

DANKZEGGING

De volgende personen hebben gegevens verstrekt en/of beschermende maatregelen getroffen: Gerrit Altena, Nico Beemster, Henk Dijkstra, T. Haaima, Willem Hesseling, Henk Hut, Emo Klunder, Ben Koks, Klaas Koning, Sietse Krab, Jan Loots, Nico de Vries.

Kappershuttenweg 11
9627 TD Hellum
tel. 05983-1846